

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สิริณัฐ โภคพิชญ์เบศ* สมสมร เรืองวรบุรณ์***

ชลินดา คำศรีพล*** และ อัจฉราพร ปิติพัฒน์****

กลุ่มวิชาการพยาบาลเด็ก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 48000

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: 1) เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาเยอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้และทักษะของกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังได้รับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาเยอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม

แบบแผนงานวิจัย: การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุ 2-5 ปี ครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครอง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ และ 2) แบบวัดความรู้และทักษะด้านปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย: รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พัฒนาขึ้น ใช้กลยุทธ์หลัก 3 ข้อ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพ 2) การมีส่วนร่วม และ 3) การเสริมแรงทางบวก ภายหลังการนำรูปแบบไปใช้ ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 24.17 ระดับปานกลาง ร้อยละ 48.27 ตามลำดับ ส่วนทักษะการประเมินพัฒนาการเด็ก พบว่า อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 41.38 และระดับปานกลาง ร้อยละ 58.62 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้อยู่ภายหลังการพัฒนา พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา ($\bar{X}=12.60$ $S.D.=2.53$) และคะแนนเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กก็มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา ($\bar{X}=14.71$ $S.D.=2.54$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) จนส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการลม้วยเพิ่มขึ้น ถึงร้อยละ 96.30 และได้รับการติดตามช่วยเหลือ ร้อยละ 100

ข้อสรุป: ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนา คือ การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีความรู้ที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กในอนาคต การให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างพลังผลักดันให้เกิดรูปแบบอย่างเป็นรูปธรรมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ทุกช่วงวัย

คำสำคัญ: การส่งเสริมพัฒนาการ/ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ วิจัยเชิงปฏิบัติการ

* ผู้รับผิดชอบหลัก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม
E-mail: prabmechai@npu.ac.th,

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

*** อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

**** อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

Development of a Capacity Building Model for Child Development Center

Sirinut Bhokkaphatbhubeth^{*} Somsamorn Reungworaboon^{**}

Chalinda Komsripol^{***} and Audcharaporn Pitiput^{****}

Abstract

Purpose: 1) To study and develop a capacity-building model of Ban Na Yor Child Development Center, Na Ngam Sub-district, Renu Nakhon District, Nakhon Phanom Province, and 2) To compare the knowledge and skills of the samples after the implementation of a capacity-building model of Ban Na Yor Child Development Center, Na Ngam Sub-district, Renu Nakhon District, Nakhon Phanom Province.

Research plan: Action research

Research methodology: The research was conducted in children aged 2-5 years, teachers, and parents. The tools used were interviewed forms and tests of knowledge and skills in promoting child development. Data were collected by interviews, focus group discussion, and observation and analyzed by percentage, mean, standard deviation, T-test, and content analysis.

Results: The developed capacity-building model of Child Development Center used 3 main strategies, namely: 1) capacity development, 2) participation and 3) positive reinforcement. After the model had been implemented, teachers and parents had more knowledge to promote child development at a high level (24.17%) and at a moderate level (48.27), respectively. Also, the skills in assessing child development of 41.38% were at a high level and those of 58.62% were at a moderate level, respectively. When comparing the mean score of knowledge after the development, it was higher than that of before the development ($\bar{X}=12.60$ S.D.=2.53). In addition, the mean score of the skills in assessing and promoting child development was higher than that of before the development ($\bar{X}=14.71$ S.D.=2.54) with statistical significance ($p<.05$). For these reasons, the development of 96.30% of children was in accordance with their age and 100% of them received assistance and were followed up.

Conclusion: The factor of success in development is to focus on the development of people with the correct knowledge in order to lead to quality child development that affects the quality of life of children in the future. Allowing all parties to participate in the development and empowerment to create a concrete model can be used as the guideline in promoting child development at all ages.

Keywords: Development promotion/ Child Development Center/ action research

^{*} Corresponding author, Assistant Professor, Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University. E-mail: prabmechai@npu.ac.th.

^{**} Assistant Professor, Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University

^{***} Lecturer , Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University

^{****} Lecturer , Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญในการวางรากฐานของการพัฒนาการในทุกด้านเพื่อปลูกฝังให้เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต¹ ซึ่งรัฐบาลกำหนดนโยบายให้พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนไทยทุกกลุ่มวัย โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ² โดยจัดตั้งเป็นสถานรับดูแลเด็กช่วงอายุ 2-5 ปี เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระการดูแลเด็กแทนผู้ปกครองที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านจากผลกระทบของสภาพเศรษฐกิจสังคมและยังเป็นสถานที่รับอบรมเลี้ยงดู สร้างเสริมประสบการณ์ รวมถึงดำเนินงานด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข³ ซึ่งปัจจุบันพบปัญหามาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความหลากหลาย อีกทั้งกิจกรรมตามหลักสูตรยังไม่ได้ตามเกณฑ์คุณภาพตามมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก โดยมีกระบวนการสอน ที่มุ่งเน้นด้านเนื้อหา มากกว่าการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า รวมถึงเขาวนปัญหาที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง⁴ รวมถึงครอบครัวมีเวลาในการเลี้ยงดูเด็กลดลงและขาดความรู้ในการดูแลเด็กที่ถูกต้องตามระยะพัฒนาการ จึงทำให้เด็กขาดโอกาส ในการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ จนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กได้⁵ สอดคล้องไปกับการสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทยที่ผ่านมา มีผลสรุปว่าเด็กช่วงอายุ 3-5 ปี ประมาณ 1 ใน 3 มีพัฒนาการไม่สมวัย⁶ ทั้งนี้ ยังรวมไปถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม ที่เป็นพื้นที่บริการวิชาการของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนมก็พบปัญหาด้านการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเช่นเดียวกัน โดยพบว่าการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยยังไม่ครอบคลุมเนื่องจากครูที่เลี้ยงขาดความเข้าใจและขาดทักษะในการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental surveillance and promotion

manual: DSPM) การแก้ไขปัญหาพัฒนาการเด็กยังขาดความเชื่อมโยงกันระหว่างครูที่เลี้ยงและผู้ปกครอง ทำให้ประสบปัญหาเด็กปฐมวัยอาจจะมีพัฒนาการล่าช้าสูงถึงร้อยละ 54.55 โดยแบ่งเป็นรายด้าน พบว่า พัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาสงสัยว่าจะล่าช้ามากที่สุด ร้อยละ 27.27 รองลงมาคือพัฒนาการด้านความเข้าใจภาษา ร้อยละ 21.82 ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ร้อยละ 7.27 ด้านการใช้ภาษา ร้อยละ 3.64 และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ร้อยละ 1.82 ตามลำดับ⁶

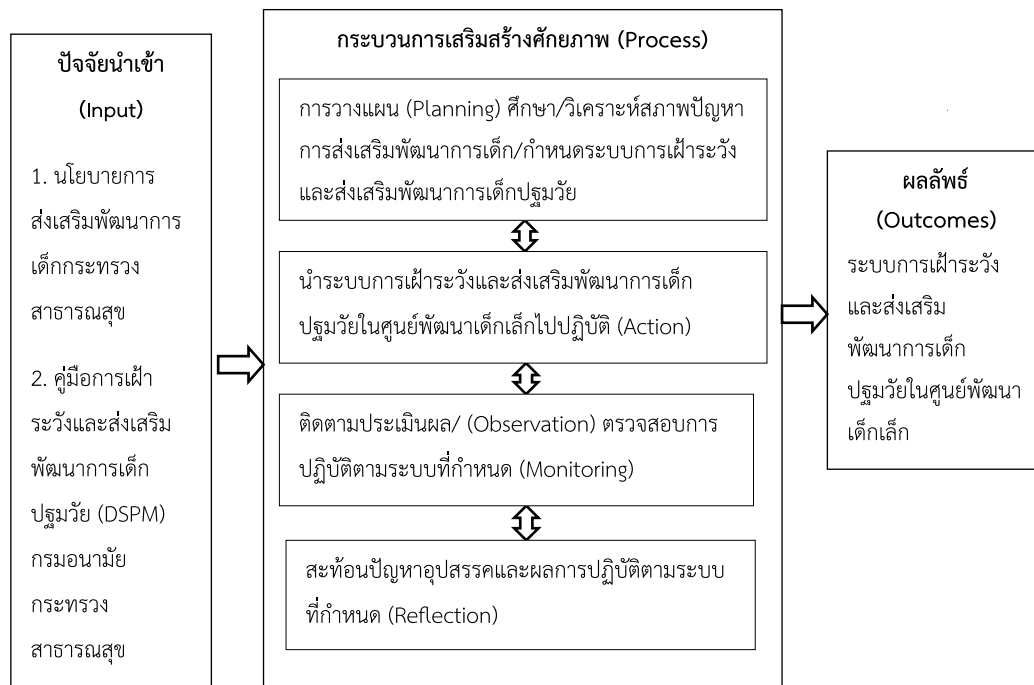
จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม และต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดวิเคราะห์วางแผน (Planning) ลงมือปฏิบัติในการดำเนินการร่วมกัน (Action) เฝ้าสังเกตติดตามผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ (Observing) เพื่อประเมินผลสะท้อน (Reflecting) ให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อเกิดการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนา ผลักดันให้เกิดระบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นรูปธรรมและนำไปสู่การมีพัฒนาการที่สมวัยของเด็กได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้และทักษะของกลุ่มตัวอย่างภายหลังได้รับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็ก ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ที่ประกอบไปด้วยวงจรรอบที่มี 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน (Planing) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผลจากการปฏิบัติ (Observation) แล้วจึงสะท้อนผลที่ได้ (Reflection)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เริ่มจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำความเข้าใจในสถานการณ์ สภาพปัญหากระบวนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพื่อให้ได้ประเด็นที่จะนำไปพัฒนา ปรับปรุง แล้วนำแผนงานที่ได้ไปปฏิบัติตาม โดยมีการประเมินการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อให้เกิดระบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เหมาะสมซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยได้ ซึ่งกรอบแนวคิดแสดงได้ ดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เด็กอายุ 2-5 ปี ครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านนาจอ ตำบลนางาม อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุ 2-5 ปี จำนวน 54 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน และผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจอ ตำบลนางาม อำเภอเรณูนคร

จังหวัดนครพนม จำนวน 55 คน ที่คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นเด็กที่มีอายุช่วง 2-5 ปี ที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจอ 2) เป็นครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจอ อย่างน้อย 2 ปี 3) เป็นผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจอ 4) สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทย 5) สนใจเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแบบวัดทักษะการปฏิบัติการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กของ Prabmeechai, Tanattharakul, และ Rueangworaboon⁷ มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. **แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป** ข้อมูลทั่วไปของเด็กประกอบด้วย เพศ อายุ ข้อมูลทั่วไปของครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์

การทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ และข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

2. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสำหรับครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ คำตอบ “ใช่” (1 คะแนน) คำตอบ “ไม่ใช่” (0 คะแนน) คะแนนที่มากกว่าร้อยละ 80 (16 คะแนน ขึ้นไป) แสดงว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับมาก คะแนนระหว่างร้อยละ 60-80 (12-15 คะแนน) แสดงว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับปานกลาง และคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ 60 (0-11 คะแนน) แสดงว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับน้อย

3. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ หากมีการทำที่ถูกต้อง คือ “ปฏิบัติ” (1 คะแนน) หรือหากทำไม่ถูกต้อง คือ “ไม่ปฏิบัติ” (0 คะแนน) คะแนนที่มากกว่าร้อยละ 80 (16 คะแนน ขึ้นไป) แสดงว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับมาก คะแนนระหว่างร้อยละ 60-80 (12-15 คะแนน) แสดงว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับปานกลางและคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ 60 (0-11 คะแนน) แสดงว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับน้อย

4. แนวคำถามในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย มีความเฉพาะเจาะจงในรายละเอียดของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงตามเนื้อหา แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไป แบบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะ แนว

คำถามในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่าน การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งแบบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะ มีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา คือ 0.88, 0.97 ตามลำดับ ส่วนแนวคำถามในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก มีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา คือ 0.82, 0.80 ตามลำดับ

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยจำนวน 30 ราย และนำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และ 0.97

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรม การศึกษาวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา การศึกษาวิจัยในคน จังหวัดนครพนม เลขที่ 3/2562 ผู้วิจัยชี้แจงกับผู้ให้ข้อมูลว่าผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กต่อไป หากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือและยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากงานวิจัยได้ผ่านการรับรองจริยธรรม การวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาการศึกษาวิจัยในคน จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้เข้าพบคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครอง เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัย โดยสังเขป เพื่อทราบขั้นตอนการดำเนินงานให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและวางแผน (Planning) เป็นการศึกษาข้อมูลบริบทของพื้นที่วิเคราะห์สภาพปัญหาพัฒนาการเด็ก บทบาทของทุกฝ่ายในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปัญหาและอุปสรรคในระบบการดำเนินงาน เพื่อนำประเด็นสภาพปัญหาจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มมาร่วมระดมสมองสังเคราะห์ จัดทำให้เป็นรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 2 การนำรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปปฏิบัติ (Acting) เป็นการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ภายใต้กลยุทธ์ 3 ข้อ ที่มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการดำเนินการที่ชัดเจน มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองให้มีความรู้และมีทักษะปฏิบัติการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการก่อนและหลังการพัฒนาเป็นระยะเวลา 1 เดือน

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตและติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรูปแบบที่กำหนด (Observation) เป็นการติดตามผลการดำเนินการเป็นระยะ เพื่อนำผลสรุปที่ได้จากสังเกตและติดตามประเมินผลจากการลงมือปฏิบัติตามรูปแบบมาวางแผน ปรับปรุงแก้ไขโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสะท้อนคิดและวางแผนให้เกิดรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและสะท้อนปัญหาจากการใช้รูปแบบการสะท้อนผล (Reflection) จากการดำเนินการในทุกระยะทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กบ้านนายอให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยได้อ่านบทวนทำความเข้าใจ ลงรหัสข้อมูล แยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เชื่อมโยงข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า หาข้อสรุปเป็นประเด็นหลักโดยเน้นความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้ไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า

1.1 เด็กส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 55.56) มีอายุช่วง 2-3 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 51.85) ครูพี่เลี้ยงเป็นเพศหญิงทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 66.67) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มากที่สุด (ร้อยละ 66.67) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอมากกว่า 15 ปี (ร้อยละ 66.67) ในส่วนผู้ปกครองเป็นเพศหญิงมากที่สุด (ร้อยละ 89.1) มีอายุระหว่าง 20-40 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 60) มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มากที่สุด (ร้อยละ 40) ส่วนใหญ่มีรายได้ น้อยกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 40) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของเด็ก ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เด็ก (n=54)		
เพศ		
หญิง	24	44.44
ชาย	30	55.56
อายุ (ปี)		
2-3	28	51.85
3.1-5	26	48.15
ครูพี่เลี้ยง (n=3)		
เพศ		
หญิง	3	100
ชาย	0	0
อายุ (ปี)		
30-50	1	33.33
51-60	2	66.67
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	2	66.67
สูงกว่าปริญญาตรี	1	33.33
ประสบการณ์ทำงาน (ปี)		
1-15	1	33.33
มากกว่า 15	2	66.67
ผู้ปกครอง (n=55)		
เพศ		
หญิง	49	89.1
ชาย	6	10.9
อายุ (ปี)		
20-40	33	60
41-60	15	27.27
มากกว่า 60 ปี	7	12.73
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	1	1.82
ประถมศึกษา	22	40
มัธยมศึกษา	14	25.45
ปริญญาตรี	16	29.09
สูงกว่าปริญญาตรี	2	3.64
รายได้/เดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 5,000	22	40
5,001-10,000	13	23.64
มากกว่า 10,000	20	36.36

1.2 การดำเนินงานในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ แม้จะมีการดำเนินงานได้ตรงตามหลักการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา แต่ยังขาดการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายให้สอดคล้องไปกับพัฒนาการของเด็กที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

1.3 ครูพี่เลี้ยงยังขาดความเข้าใจการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) แม้ว่าจะเคยผ่านการอบรมมาแล้ว แต่ยังไม่มีการนำมาใช้ประเมินพัฒนาการเด็กที่อยู่ในความดูแลอย่างจริงจัง

1.4 การดำเนินงานในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กขาดการกำกับติดตามให้ความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาการของเด็กที่สงสัยว่าจะล่าช้า

1.5 ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กและให้ความสำคัญกับการกิน กอด เล่น และเล่าน้อย

1.6 การดำเนินงานด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นการดำเนินงานทางสาธารณสุขเพียงฝ่ายเดียว มีระบบการเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการเด็ก 4 ช่วงอายุ คือ 9 เดือน 18 เดือน 30 เดือน และ 42 เดือน สอดคล้องไปกับแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด และนโยบายทางสาธารณสุขของประเทศ

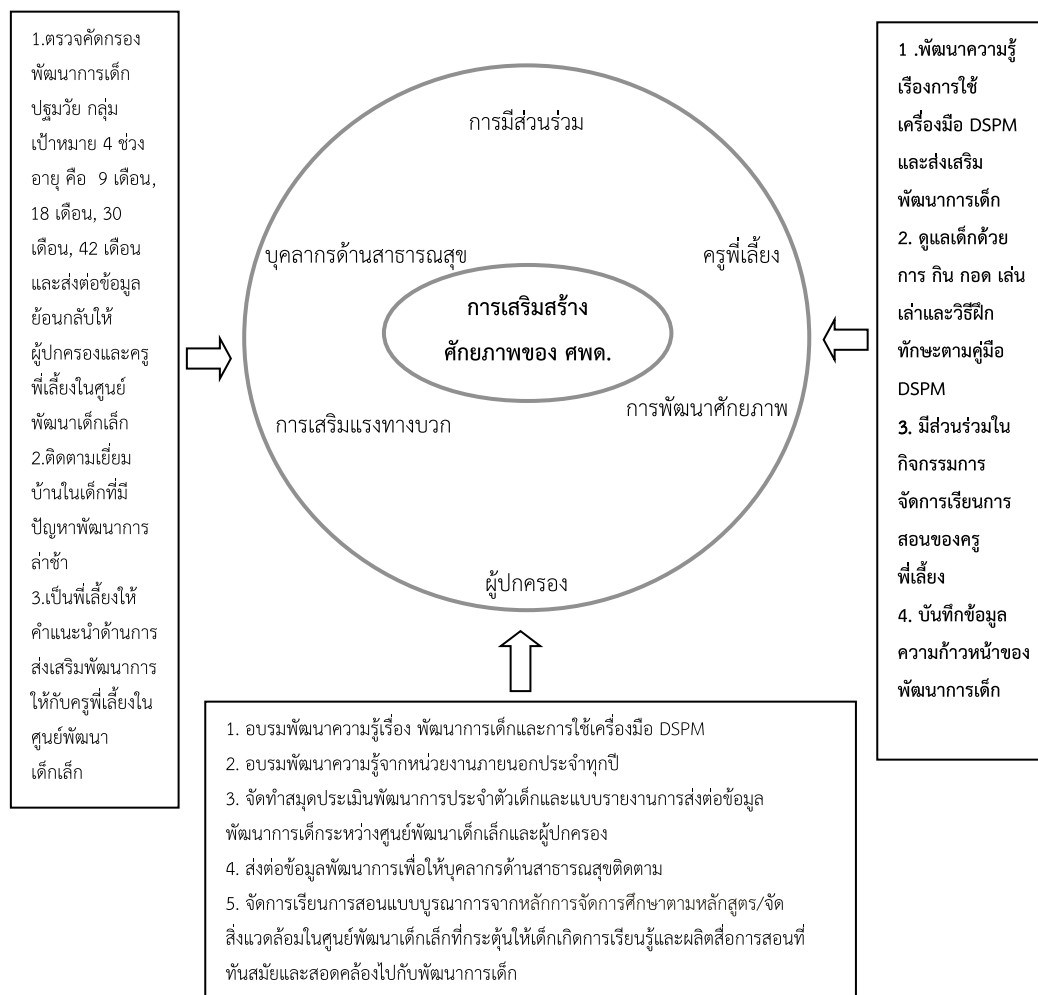
1.7 การดำเนินงานขาดความเชื่อมโยงกันระหว่างครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง และบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ

2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ ตำบลนางาม อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เป็นการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดระบบการเฝ้าระวังและส่งเสริม

พัฒนาการเด็ก ด้วยกลยุทธ์ 3 ข้อ ดังนี้

2.1 การพัฒนาศักยภาพของครูพี่เลี้ยงและสนับสนุนความรู้ให้กับผู้ปกครองโดยดำเนินการดังนี้ 1) จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง รวมถึงฝึกทักษะการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้เครื่องมือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) และ 2) ครูพี่เลี้ยงกำหนดแผนพัฒนาตนเองในการเพิ่มความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการจากหน่วยงานภายนอกประจำปี

2.2 การมีส่วนร่วมจากครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง และหน่วยงานสาธารณสุขที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยมีกลไกดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่าย ดังนี้ 1) ครูพี่เลี้ยงประเมินพัฒนาการเด็กและลงผลการประเมินในสมุดประเมินพัฒนาการประจำตัวเด็กที่จัดทำขึ้น เพื่อบันทึกข้อมูลและจัดทำแบบรายงานการส่งต่อข้อมูล เพื่อใช้สื่อสารและส่งต่อข้อมูลด้านพัฒนาการให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลและติดตามความก้าวหน้าพัฒนาการเด็กได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งต่อข้อมูลพัฒนาการเด็กที่สงสัยว่าจะล่าช้าหลังได้รับการฝึกกระตุ้นแล้วให้บุคลากรด้านสาธารณสุขได้ติดตามต่อไป 2) ครูพี่เลี้ยงจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีความหลากหลาย มีการเล่านิทานทุกวัน จัดทำสื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก จัดมุมการเล่นบทบาทสมมติ และจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีพื้นที่ในการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอาคารเพื่อพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ 3) ผู้ปกครองใช้แนวทางกิน กอด เล่น เล่า และปฏิบัติตามวิธีฝึกทักษะในคู่มือ DSPM อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กได้รับการกระตุ้นและสร้างประสบการณ์ใหม่เพื่อส่งผลต่อพัฒนาการที่สมวัยของเด็ก พร้อมบันทึกข้อมูลรายงานความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็กเพื่อส่งต่อข้อมูลย้อนกลับให้ครูพี่เลี้ยง 4) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) บุคลากรด้านสาธารณสุข ตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กที่สงสัยว่าจะล่าช้าในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ภาพที่ 2 การเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ ตำบลนางาม อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

หลังกระตุ้นครบ 1 เดือน พร้อมกับให้คำแนะนำผู้ปกครอง ในการฝึกทักษะ และส่งเสริมพัฒนาการตามคู่มือ DSPM และส่งข้อมูลย้อนกลับไปที่ครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) ติดตามเยี่ยมบ้านในเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการไม่สมวัย เพื่อให้คำแนะนำและให้ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการแก่ผู้ปกครองและติดตามความก้าวหน้า ช่วยผู้ปกครองแก้ปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน และ 7) บุคลากรด้านสาธารณสุขเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และส่งเสริมศักยภาพของครูพี่เลี้ยง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เสริม

สร้างความมั่นใจให้กับครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการเป็นผู้ให้ความรู้และให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ถูกต้อง

2.3 การเสริมแรงทางบวกตลอดระยะเวลา ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ เพื่อสร้างกำลังใจให้ทุกฝ่ายเห็นศักยภาพของตนเองในการผลักดันให้เกิดระบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นรูปธรรม

ผลจากการวางแผนปฏิบัติการ สังเกตและสะท้อนผล จนได้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามรายละเอียด ดังภาพที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้ในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการของครูพี่เลี้ยง และผู้ปกครองก่อนและหลังการพัฒนา (n=58)

ระดับความรู้	ก่อน			หลัง			t	p-value
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.		
ต่ำ	58 (100)			16 (27.59)				
ปานกลาง	0 (0)	3.81	3.01	28 (48.27)	12.60	2.53	-26.45	.001*
สูง	0 (0)			14 (24.17)				

*p<.05

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการของครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองก่อนและหลังการพัฒนา (n=58)

ระดับทักษะ การปฏิบัติ	ก่อน			หลัง			t	p-value
	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.	จำนวน(คน) (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.		
ต่ำ	58 (100)			0 (0)				
ปานกลาง	0 (0)	7.57	2.43	34 (58.62)	14.71	2.54	-21.37	.001*
สูง	0 (0)			24 (41.38)				

*p<.0

3. ผลของกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ พบว่า ภายหลังการดำเนินการมีการเปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะของครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง และพัฒนาการเด็ก โดยก่อนการพัฒนาครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง มีความรู้และทักษะการประเมินพัฒนาการเด็ก อยู่ในระดับต่ำทั้งหมด (ร้อยละ 100) ภายหลังการพัฒนา พบว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูงถึง (ร้อยละ 24.17) และส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินพัฒนาการเด็ก เปลี่ยนเป็น

ระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.62) และระดับสูง (ร้อยละ 41.38) เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้ภายหลังการพัฒนาพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา ($\bar{x}=12.60$, S.D.=2.53) และคะแนนเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ก็มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา ($\bar{x}=14.71$, S.D.=2.54) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) ดังตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการเด็กโดยรวมก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ

ตัวแปร	ก่อนการพัฒนา (n=54)				หลังการพัฒนา (n=54)			
	สมวัย		สงสัยว่าจะล่าช้า		สมวัย		สงสัยว่าจะล่าช้า	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พัฒนาการ	15	27.78	39	72.22	52	96.30	2	3.70

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของพัฒนาการเด็กที่สงสัยว่าจะล่าช้าจำแนกตามรายด้าน และการติดตามพัฒนาการก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ

พัฒนาการที่สงสัยว่าจะล่าช้า	ก่อนพัฒนา (n=54)		หลังพัฒนา (n=54)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านการเคลื่อนไหวและการใช้กล้ามเนื้อใหญ่	2	3.70	0	0
ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	29	53.73	0	0
ด้านการใช้ภาษา	15	27.78	2	3.70
ด้านความเข้าใจภาษา	8	14.81	2	3.70
ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	11	20.37	0	0
การติดตามพัฒนาการ	0	100	54	100

การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเด็ก พบว่า ก่อนการพัฒนาส่วนใหญ่เด็กมีพัฒนาการที่สงสัยว่าจะล่าช้า (ร้อยละ 72.22) เมื่อแยกตามรายด้าน พบว่า ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญาสงสัยว่าจะล่าช้ามากที่สุด (ร้อยละ 53.73) รองลงมา คือ ด้านการใช้ภาษา (ร้อยละ 27.78) ในจำนวนนี้มีเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยว่าจะล่าช้าตั้งแต่ 1 ด้านขึ้นไป และภายหลังจากการพัฒนาเด็กได้รับการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมมากขึ้น (ร้อยละ 100) เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยมากขึ้น (ร้อยละ 96.30) ยังพบพัฒนาการสงสัยว่าจะล่าช้าเพียง 2 คน (ร้อยละ 3.70) ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

อภิปรายผล

จากการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม ดำเนินการตามรูปแบบภายใต้กลยุทธ์ 3 ข้อคือ 1) การเสริมสร้างศักยภาพ 2) การมีส่วนร่วม และ 3) การเสริมแรงทางบวก โดยกระบวนการมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคนและวางแผนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงกันระหว่างครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง และบุคลากรด้านสาธารณสุข กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เพื่อลดช่องว่างของการดูแลเด็ก มีการกำกับและติดตาม ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการ

เด็กเป็นไปอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง นอกจากนี้ การเสริมสร้างพลังให้ทุกฝ่ายได้เห็นบทบาทและศักยภาพของตนเองตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน จะเป็นแรงจูงใจให้ทุกฝ่ายเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสอดคล้องกับการศึกษาของ Nakagasien, และ Pongsaranunthakul⁸ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง บุคลากรสาธารณสุข และชุมชน เป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมถึงการส่งผลต่อการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานไปอย่างต่อเนื่อง และการศึกษาของ Pimpikoh, Prommasatayaport, และ Glangkarn⁹ ที่พบว่า การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ครู และผู้ปกครอง เป็นกลไกสำคัญของการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นวิธีการสร้างเครือข่ายการทำงานที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านพัฒนาการเด็กที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอและยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กปฐมวัยได้ และจากการศึกษาของ Chaichanasang¹⁰ พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ทำให้เกิดการขับเคลื่อนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภายหลังการพัฒนาพบว่า ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีความรู้และทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น โดยคะแนนความรู้เพิ่มจากระดับต่ำ (ร้อยละ 100) มาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 48.27) และระดับสูง (ร้อยละ 24.17) มีคะแนนทักษะการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการ เพิ่มจากระดับต่ำ (ร้อยละ 100) มาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.62) และระดับสูง (ร้อยละ 41.38) เช่นกัน เพราะการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องให้ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ครูต้องมีความชำนาญในการประเมินพัฒนาการเด็กและสามารถส่งเสริมพัฒนาการ สามารถวางแผนการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านพัฒนาการอย่างถูกต้องและ

ครอบคลุม สามารถวางแผนการจัดเสริมประสบการณ์ และการจัดทำสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องไปกับพัฒนาการเด็ก จะทำให้พัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยและเป็นเด็กที่มีคุณภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wangsachantanon และคณะ¹¹ ที่พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีบทบาทสำคัญในการคัดกรองและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมาก และต้องเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพอย่างต่อเนื่องกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างครอบคลุม ครูผู้ดูแลเด็กจึงต้องได้รับการอบรมความรู้และฝึกทักษะในการใช้เครื่องมือคัดกรองประเมินพัฒนาการเด็ก เพื่อช่วยในการติดตามพัฒนาการและส่งต่อข้อมูลให้กับผู้ปกครองและหน่วยบริการสุขภาพในพื้นที่ เพื่อออกแบบการส่งเสริมพัฒนาการและแก้ไขเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Chaichanasang¹⁰ ที่พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้ในการเฝ้าระวัง ประเมินพัฒนาการและวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังการอบรม ร้อยละ 74.2 ด้วยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมทำให้ผู้ปกครองเด็กต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้ จนเงื้อมมือครอบครัวยิ่งทำให้บทบาทและการให้ความสนใจในการดูแลเด็กลดลง ทำให้เด็กขาดโอกาสได้รับการดูแลและพัฒนาศักยภาพที่ดี¹² จึงทำให้พบการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองยังเป็นลักษณะทั่วไป เลี้ยงอย่างไรก็ได้ ให้ความสำคัญกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กน้อย การผลักดันให้ผู้ปกครองเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและปรับทัศนคติการเลี้ยงดูเด็กที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ภายหลังการพัฒนาเด็กมีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 96.30) เด็กได้รับการติดตามทุกคน (ร้อยละ 100) สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaichanasang¹⁰ ซึ่งพบว่า การให้ชุมชน ครอบครัวยุคใหม่เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมดำเนินการตลอดกระบวนการ ร่วมกำกับติดตาม ส่งผลให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กและเกิดการขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Yakaew และคณะ¹³ พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แสดงถึงการให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก มีการแสดงความรักเอาใจใส่ต่อกัน ตอบสนองเด็กต่อความต้องการของเด็ก รวมถึงมีการติดต่อสื่อสาร พบปะพูดคุยกับครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำให้เข้าถึงข้อมูลเด็กและมีแนวทางในการพัฒนาเด็กร่วมกัน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Tepvorachai และ Cheunarom¹ โดยพบว่า ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินงาน ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ เนื่องจากผู้ปกครองมีบทบาทในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การช่วยตัดสินใจ การติดตามประเมินผล การให้ข้อเสนอแนะในกิจกรรมและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับเด็ก ทำให้เด็กได้รับการดูแลและพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

ข้อจำกัดของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่เฉพาะ จึงควรมีการศึกษาการพัฒนาแบบการเสริมสร้างศักยภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่บูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแต่ละชุมชนอย่างครอบคลุมเพื่อปรับรูปแบบการพัฒนาให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำรูปแบบการพัฒนาการเสริมสร้าง

ศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปขยายการพัฒนาปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นๆ

2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพของครูที่เลี้ยงให้ได้รับการอบรมเรื่องพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้และพัฒนาในการดำเนินงานด้านพัฒนาการเด็ก

3. ควรพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองให้ได้รับการอบรมเรื่องพัฒนาการเด็กอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถวางแผนช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยได้

4. ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านพัฒนาการเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้เกิดระบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบที่มีคุณภาพในการส่งเสริมพัฒนาการปฐมวัยในทุกด้าน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการปรับปรุงโครงการวิจัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบคุณวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ให้ทุนสนับสนุนทุนการศึกษา วิจัยครั้งนี้ รวมถึงขอขอบคุณครูที่เลี้ยงและผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนายอ ตำบลนาแกม อำเภอเรณูนคร ทุกท่านที่มีส่วนร่วมตลอดการศึกษาวิจัย

References

1. Tepvorachai U, Cheunarom K. The study of Child Development Center services in Muang Pathum Thani. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health* 2017; 27(suppl): 184-95. (In Thai).
2. Phomreungrit K, Sonkongdang W, Chaisitsanguan K, Sirirat N. Caregiving for Early Childhood in Child Development Center: Role of Caretaker. *Christian University Journal* 2019; 25(2): 109-18. (In Thai).
3. Ministry of Public Health. Strategies, indicators and guidelines for data collection of the Ministry of Public Health, fiscal year 2016 [Internet]. 2016 [cited 2017 November 2]. Available from: http://region5.moph.go.th/docs/mophplan_2559_final.pdf.
4. Chuaping S, Boonsiribhasuch S. Study of Management in The Child Development Center Attached to Muang Yao Subdistrict Municipality, Hang Chat District, Lampang Province. National and International Conference Interdisciplinary Research for Local Development Sustainability [Internet]. 2019 [cited 2019 August 29]. Available from: <http://gs.nsruc.ac.th/files/1/120%20Sirichanya%20Chuaping.pdf>.
5. Kue-iad N, Chaimay B, Woradet S. Early Childhood Development among Thai Children Aged Under 5 Years: A Literature Review. *Journal of the Southern Region College of Nursing and Public Health Network* 2018; 5(1): 281-96.
6. Pediatric Nursing and Academic Services Division. Project summary Parental potential development to early childhood development. Nakhon Phanom: Boromarajonani College of Nursing Nakhon Phanom, Nakhonphanom University; 2018.
7. Prabmeechai S, Tanattharakul C, Rueangworaboon S. Development of Child Development Promotion Model in the Child Development Center, Boromrajonani College of Nursing, Nakhon Phanom. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok* 2018; 35(1): 71-85. (In Thai).
8. Nakagasien P, Pongsaranunthakul U. Participation of Local Communities with Capacity Building toward a Master Learning Center for Child Care Center: Case Study of the Central and Western Area of Thailand. *Journal of Nursing and Health Care* 2014; 32(2): 181-9. (In Thai).
9. Pimpikoh K, Prommasatayaport V, Glangkarn S. Early childhood development of child development center in Koodsajor Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province. *UBRU Journal for Public Health Research* 2018; 7(2): 127-35. (In Thai).
10. Chaichanasang T. The community participation in 1-2 years old child development promotion. *Journal of Nursing and Health Care* 2017; 35(4): 176-84. (In Thai).
11. Wangsachantanon T, Wattanaamorn S, Jirattanawanna N, Buntumporn N. The role of caregivers in day care centers to screening and development promoting of early childhood. *Srinakharinwirot University (Journal of Science and Technology)* 2014; 6(12): 114-121. (In Thai).

12. Pitipat A, Bhokkhabhubeth S, Khamripon C, Reungworaboon S. Factors Related to Behaviors Promoting Toddler's Growth and Development of Toddler Caregivers. Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok 2017; 34(3): 1-10. (In Thai).
13. Yakaew C, Siriprichayakorn C, Yok-in J, Promlek A, Piyajitti A. Behavioral the Participation of Parents in the Promotion of Early Childhood Learningthe Child Development Center Eastern Region. Journal of Education and Human Development Sciences 2017; 2(2): 1-14. (In Thai).